

Motion till riksdagen

1989/90:Kr290

av Ingrid Sundberg m.fl. (m)

Budgetfrågor på kulturområdet

Inledning

Som vi framhållit i vår partimotion Kulturpolitiken av Carl Bildt m.fl. (m) skall kulturpolitiken syfta till att understödja frihet, mångfald och kvalitet. Den får däremot inte bli ett instrument för partipolitiska strävanden eller kulturpolitiska moderörelser.

Vi har i vår motion Kulturpolitiken redovisat hur vi vill utforma en politik som skapar en grund för vitalisering och förnyelse av kulturområdet. De viktigare förslagen sammanfattas nedan:

Kulturpolitiken skall medverka till att ge all kultur *utvecklingsmöjligheter*. Den ökade *internationaliseringen* bör understödjas. Den tillför kulturområdet en ny dynamik. För att kulturens yttringar ej skall begränsas krävs *fria media*.

Familjepolitiken skall ge människor frihet att själva ordna sin tillvaro, vilket har betydelse för bevarandet av en levande kulturtradition. *Skolan* har ett ansvar för att förmedla viktiga delar av vårt kulturarv.

Det offentliga kulturstödet skall vara kvalitetsinriktat. *Statens kulturråd* har en alltför styrande roll. Det bör därför avskaffas. Bidragsfördelande uppgifter skall handläggas av en rad sinsemellan *oberoende organ*. Statens stöd till den regionala kulturverksamheten behöver reformeras.

Vi välkomnar enskilt ekonomiskt stöd till kulturen, t.ex. i form av *sponsring*. *Kulturfonder* bör tillskapas av enskilda och allmänna medel. Kulturen får inte vara en budgetregulator i *arbetsmarknadspolitiken*.

Kulturskaparnas ställning måste stärkas, bl.a. som resultat av en moderat skattepolitik. *Kulturinstitutionerna* skall ges resurser att utveckla verksamhet och marknadskontakter.

Det offentliga måste ta sitt ansvar för vården av *kulturmiljön*.

Vi lägger förslag om att bygga en ny *musikteater* i Göteborg och ett museum för *nutida konst* i Stockholm.

Vi föreslår att *litteraturstödet* ses över.

I föreliggande motion föreslås förändringar av kulturstödet i enlighet med den inriktning vi angivit i vår motion om Kulturpolitiken och i ovanstående sammanfattning.

G1. Statens kulturråd

Det är nödvändigt att offentligt kulturstöd beslutas och utdelas av ett flertal självständiga organ. Om skiftande värderingar får göra sig gällande ökar kulturskaparnas frihet och valfriheten för dem som efterfrågar kultur i olika former.

Vi anser att kulturrådet fått ett alltför stort inflytande och föreslår att det avvecklas. I ett första steg beräknar vi en besparing på 4 milj. kr.

G2. Bidrag till utvecklingsverksamhet inom kulturområdet m.m.

Enligt vår uppfattning bör stödet till kulturen redan i budgetsammanhang så långt möjligt anvisas för klart specificerade ändamål och ej vara en fri resurs för kulturrådet. Vi föreslår att anslaget till *kulturrådets disposition för utvecklingsverksamhet* minskas med 6 milj. kr.

Beträffande anslagen till *Folkparkernas centralorganisation* och *Folkets husföreningarnas riksorganisation* föreslår vi att anslagsökningen begränsas till vad som motiveras av prisomräkning. Anslagen kan därför minskas med 500 000 kr. vardera.

Vi anser att verksamheten vid *Baltiska institutet* fått särskild betydelse och föreslår att anslaget ökas med 200 000 kr.

Ändamål inom området bildkonst, konsthantverk m.m. har förts samman till en gemensam delpost benämnd *Organisationer inom bild- och formkonstområdet m.m.*, som kulturrådet förutsätts fördela. Enligt vår mening bör de olika anslagsposterna även fortsättningsvis särredovisas.

Anslagsrelationen mellan *Konstfrämjandet* och *Svenska konstföreningars riksförbund* är påtagligt sned. Vi föreslår att anslaget till *Konstfrämjandet* minskas med 500 000 kr. I stället bör anslagen till SKR ökas med samma summa. Anslaget till *Handarbetets vänner* bör förstärkas med 100 000 kr.

Det är rimligt att verksamhet som håller hög konstnärlig standard och därtill väcker intresse utanför landets gränser kan arbeta under tillfredsställande ekonomiska villkor. Bidraget till *Drottningholmsteatern* bör ökas med 500 000 kr. Arbetet vid *Vadstena-akademien* är mycket framgångsrikt. Anslaget bör ökas med 275 000 kr.

Vidare föreslår vi – bl.a. för att garantera ökningen av stödet till *Form/-Design Center* i Malmö – att delposten för anslag till *Organisationer inom bild- och formkonstområdet* förstärks med 200 000 kr.

Vår politik syftar till att stärka svaga grupper och minska försöken att med politiska medel påverka den enskildes val. Projekt av den typ som *Kultur* i arbetslivet representerar kanaliserar stora resurser till en förhållandevis stark grupp. Detta går rakt emot den inriktning vi vill ge kulturpolitiken – att främja mångfald och valfrihet.

Vi anser heller inte att det är möjligt att med bibehållen kvalitet splittra bibliotekens verksamhet genom att hålla med bibliotek på arbetsplatserna.

Vi avvisar förslaget att stödja kommuner med dåligt utvecklad biblioteksverksamhet. Det är inte statens uppgift att ge riktade bidrag till kommuner vilka särskilt försummat sina bibliotek.

Vi finner heller inga skäl att med statliga medel subventionera Skådebanan, som i praktiken endast försöker fungera som en kulturens dyrbara mellanhand.

Av de skäl vi ovan anfört föreslås att anslaget för *Kultur i arbetslivet* avvecklas vilket ger en besparing på 7 280 000 kr.

De *internationella kulturkontakterna* bör på skilda sätt stärkas. Vi förordar därför anslag för detta ändamål på 1,5 milj. kr. utöver regeringens förslag. Av dessa medel tillförs Svenska institutet 500 000 kr. under förevarande anslag, konstnärsnämnden 500 000 kr. (under G5) och NUNSKI 500 000 kr. (under G21).

G5. Bidrag till konstnärer

För internationellt utbyte bör till *Konstnärsnämnden* anvisas ytterligare 500 000 kr.

G12. Bidrag till Svenska rikskonserter

Vi föreslår i vår partimotion Kulturpolitiken att monopolet på arbetsförmedling inom kulturområdet upphävs. Det skall vara möjligt att etablera uppdrags- och arbetsförmedling i privat regi. Mot denna bakgrund bör på sikt besparingar kunna ske beträffande den artistförmedling och arbetsmarknadsutbildning som ingår Rikskonserters verksamhet.

En viktig princip för statlig bidragsgivning är att skilda mottagare behandlas på ett likvärdigt sätt. Så är inte fallet vad gäller stödet till fonogram. Svenska rikskonserters produktion ges en särställning såväl i fråga om fasta kostnader som vad gäller medel för produktion. Missgynnandet av andra producenter leder till att färre fonogram får stöd inom en given kostnadsram. Bidraget till Rikskonserter bör därför minskas med 3 milj. kr. och motsvarande belopp föras upp under anslaget H3. Stöd till fonogram och musikalien.

G15. Bidrag till regionala och lokala teater-, dans- och musikinstitutioner

Enligt vår uppfattning bör det statliga stödet till marknadsföring av kultur inte ges till kulturens mellanhänder som de regionala skådebananorna utan till kulturinstitutionerna själva. Anslaget till de regionala skådebananorna bör därför utgå, vilket ger en besparing på 2,4 milj. kr.

För utvecklingsarbete och marknadsföring tillförs de under detta anslag bidragsberättigade teater-, dans- och musikinstitutionerna vardera 400 000 kr. utöver regeringens förslag. Detta skapar bl.a. möjligheter till förstärkt samarbete med lokala teater- och musikföreningar. Sammanlagt innebär detta att vi föreslår att anslaget G15. skall ökas med 10,4 milj. kr. utöver regeringens förslag.

G16. Bidrag till fria teater-, dans- och musikgrupper m.m.

Regeringen anmäler i budgetpropositionen att den anser att det är rimligt att på sikt överföra ansvaret för de fria teatergruppernas grundfinansiering till kommuner och landsting. Denna uppfattning delas av kulturrådet.

Vi föreslår att regeringen presenterar en plan för hur denna omläggning bör genomföras.

G17. Bidrag till Musikaliska akademien

Musikaliska akademien har hemställt om anslag för ökad publikations- och kontaktverksamhet. Vi anser att medel bör utgå för dessa ändamål och föreslår en ökning av anslaget med 500 000 kr.

G18. Bidrag till regional biblioteksverksamhet

Regeringen föreslår att en för hela landet gemensam bokdepå förläggs till lånecentralen i Umeå samt att övriga depåfunktioner läggs ned från och med budgetåret 1990/91.

Vi anser inte att det är lämpligt att utveckla depåerna i Malmö och Stockholm. Regeringens förslag bör därför avvisas.

Bildkonst, konsthantverk m.m.

Regeringen redovisar under denna rubrik ett förslag om att Riksställningar bör ta initiativ till ett djupare samarbete med föreningslivet runt om i landet för att, med Riksteatern som förebild, utvecklas till ett konstfrämjande centrum.

Vi delar inte regeringens uppfattning att Riksställningar är lämpat att ta initiativ till ett sådant samarbete. En rad andra organ har större kompetens på konstbildningsområdet. Vi anser att förslaget bör avvisas.

G20. Förvärv av konst för statens byggnader m.m.

Under detta anslag anvisas medel bl.a. för konstinköp till folkparker, folkets hus, bygdegårdar m.m. Dessa huvudmän bör i likhet med andra organisationer själva finansiera sina konstinköp. Vi föreslår att hela beloppet under anslaget används för inköp av konst för statens byggnader.

G21. Utställning av nutida svensk konst i utlandet

Med hänvisning till vad som anförts under G2. om förstärkning av de internationella kulturkontakterna bör anslaget ökas med 500 000 kr.

G28. Kulturmiljövård

Vi har konsekvent hävdats att staten bör ta ett betydande ansvar för vården av kulturmiljön. Övriga partier har i varje fall delvis anslutit sig till våra förslag.

I årets budgetproposition föreslår regeringen vissa förstärkningar under detta anslag. Vi anser dem dock otillräckliga och föreslår att anslaget för

vård av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse ökas med 3 milj. kr., stödet till *vård av kulturlandskap och fornlämningar* med 2 milj. kr. och *insatserna mot luftförorenings- och försurningsskador* med 2 milj. kr.

Mot. 1989/90
Kr290

Vi föreslår i annat sammanhang att ramen för tilläggs lån eller förhöjt låneunderlag till kulturhistoriskt värdefull bebyggelse fastställs till 230 milj. kr. för budgetåret 1990/91, dvs. 100 milj. kr. utöver regeringens förslag. Av denna ram bör högst 10 milj. kr. få disponeras för tilläggs lån till arkeologiska undersökningskostnader i samband med bostadsbyggande.

G31. Centrala museer: Vissa kostnader för utställningar och samlingar m.m.

Under detta anslag anvisas bl.a. medel för inköp av konst till statens konstmuseer. Vi föreslår att anslaget för detta ändamål ökas med 4 milj. kr. utöver regeringens förslag.

Ansvarsmuseerna skall inom sina respektive områden bistå museer bl.a. på regional nivå samt verka för en utveckling av kontakterna mellan museerna och omvärlden. Vi har också i vår partimotion Kulturpolitiken föreslagit att museerna skall öka sitt engagemang i marknadsföringen.

Vi föreslår därför att ansvarsmuseerna erhåller en förstärkning av sina medel dels för eget utvecklings- och marknadsföringsarbete, dels att fördela till andra museer inom ansvarsområdet för motsvarande ändamål.

Statens historiska museer, statens konstmuseer, Naturhistoriska riksmuseet och Nordiska museet bör erhålla 4 milj. kr. vardera samt Folkens museum-etnografiska 1 milj. kr.

Övriga centrala museer har också en viktig roll i svenskt museiväsende. De bör erhålla ett ökat stöd med 1 milj. kr. vardera.

Dessa förstärkningar på sammanlagt 22 milj. kr. innebär en höjning i förhållande till regeringens förslag med 12 milj. kr. för utveckling av centralmuseernas verksamhet. Hela delposten på 22 milj. kr. skall således enligt vår mening fördelas direkt till berörda museer och ej gå via kulturrådet.

G33. Bidrag till vissa museer

Regeringen föreslår att stiftelsen Arbetets museum skall få bidrag med 8,2 milj. kr. Detta museum bör i första hand finansieras genom bidrag från stiftelsens huvudmän. Stöd till museet kan dessutom sökas inom ramen för bidrag till regionala museer. Arbetets museum bör därför inte erhålla ett särskilt statligt bidrag och anslaget bör minskas med 8,2 milj. kr.

G35. Riksutställningar

Riksutställningar fungerar som en av kulturens mellanhänder. Vi anser att resurserna i större utsträckning bör gå till de institutioner som har den bästa sakliga kompetensen. Vi har ovan föreslagit att museerna får förstärkta resurser. Anslaget till Riksutställningar kan därför minskas med 5 milj. kr.

G36. Inköp av vissa kulturföremål

Mot. 1989/90

Kr290

Ur anslaget utgår medel till inköp av kulturföremål som har sådant konstnärligt, historiskt eller vetenskapligt värde att det är av synnerlig vikt att de införlivas med offentliga samlingar. Anslaget som disponeras efter beslut av regeringen kan belastas med högre belopp än de 100 000 kr. som föreslås i budgeten.

Eftersom denna ordning rått under lång tid vore det av intresse att få en redovisning av hur anslaget använts. Vi anser att regeringen regelmässigt i budgetpropositionen bör redovisa hur detta anslag belastats under de senaste fem åren.

H2. Filmstöd

Under anslaget anvisas bl.a. medel för *Lokalt arbete med video*. Vi anser inte att detta är en statlig angelägenhet och avstyrker förslaget vilket ger en besparing på 4,5 milj. kr.

H3. Stöd till fonogram och musikalier

Vi föreslår att för detta ändamål anvisas 3 milj.kr. utöver regeringens förslag.

H10. Litteraturstöd

Stödet till stiftelsen Litteraturfrämjandet för utgivning av En bok för alla inbefattar även ett stöd till utgivning av böcker för vuxna. Det finns dock ett rikt utbud av prisbillig, av staten icke subventionerad kvalitetslitteratur. Statligt stöd till En bok för alla bör i fortsättningen endast utges såvitt avser litteratur för barn och ungdomar. Därmed kan anslaget minskas med 3,5 milj. kr.

H19. Stöd till lokal programverksamhet

Verksamheten är av lokal natur och bör inte åtnjuta statsbidrag. Besparingen blir 1,25 milj. kr.

H20. Närradionämnden

Närradionämnden har till uppgift att pröva frågor om närradio samt ha tillsyn över närradioverksamheten. Nämndens kostnader täcks genom avgifter som betalas av de sändande föreningarna.

Antag – som en jämförelse – att det statliga stödet till de fria teatergrupperna togs bort samt att det inrättades en ny myndighet "Teaternämnden". Nämnden skulle fördela tillstånd att uppföra teater samt granska teaterverksamheten från yttrandefrihetssynpunkt. Hela kostnaden för "Teaternämnden" skulle täckas genom en avgift för varje timme spelad teater att betalas av teatergruppen. Då vore statens behandling av de fria teatergrupperna likvärdig med den man nu ger de föreningar som sänder närradio. Det orimliga i situationen står i öppen dag.

Nämndens byråkrati bör inte växa. Vi avvisar ökningen av anslaget utöver prisomräkning. Det ger en besparing på 350 000 kr. Nettokostnaden för nämnden blir därmed 3 632 000 kr.

Vi anser det principiellt felaktigt att föreningarna skall bekosta den del av närradionämndens verksamhet som är myndighetsutövning. Avgiften bör därför sänkas till 10 kr. per sändningstimme. Vi beräknar att statsbudgeten härigenom kommer att belastas med 1,25 milj. kr.

Mot. 1989/90
Kr290

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen beslutar att till statens kulturråd för budgetåret 1990/91 anvisa ett förslagsanslag av 15 529 000 kr.

2. att riksdagen beslutar att anslaget till statens kulturråds disposition för utvecklingsverksamhet minskas med 6 milj. kr. i förhållande till regeringens förslag.

3. att riksdagen beslutar att anslaget till Folkparkernas centralorganisation minskas med 500 000 kr. i förhållande till regeringens förslag.

4. att riksdagen beslutar att anslaget till Folkets husföreningarnas riksorganisation minskas med 500 000 kr. i förhållande till regeringens förslag.

5. att riksdagen beslutar att anslaget till Baltiska institutet ökas med 200 000 kr. i förhållande till regeringens förslag.

6. att riksdagen beslutar att anslaget till Konstfrämjandet minskas med 500 000 kr. i förhållande till regeringens förslag.

7. att riksdagen beslutar att anslaget till Sveriges konstföreningars riksförbund ökas med 500 000 kr. i förhållande till regeringens förslag.

8. att riksdagen beslutar att anslaget till Handarbetets vänner ökas med 100 000 kr. i förhållande till regeringens förslag.

9. att riksdagen beslutar att anslaget till Drottningholmsteatern ökas med 500 000 kr. i förhållande till regeringens förslag.

10. att riksdagen beslutar att anslaget till Vadstenaakademin ökas med 275 000 kr. i förhållande till regeringens förslag.

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om specifikation av delposten Organisationer inom bild- och formkonstområdet m.m.,

12. att riksdagen beslutar att delposten Organisationer inom bild- och formkonstområdet m.m. ökas med 200 000 kr. i förhållande till regeringens förslag.

13. att riksdagen avslår regeringens förslag att anvisa 7 280 000 kr. för Kultur i arbetslivet.

14. att riksdagen beslutar att för förstärkning av de internationella kulturkontakterna till Svenska institutet anvisa 500 000 kr. utöver regeringens förslag.

15. att riksdagen till Bidrag till utvecklingsverksamhet inom kulturområdet m.m. för budgetåret 1990/91 anvisar ett reservationsanslag av 84 126 000 kr.,

16. att riksdagen till Bidrag till konstnärer för budgetåret 1990/91 anvisar ett reservationsanslag av 26 502 000 kr.,

17. att riksdagen avslår regeringens förslag att anvisa 3 milj. kr. för Stöd till utgivning av fonogram samt till Bidrag till Svenska rikskonserter för budgetåret 1990/91 anvisar ett reservationsanslag av 56 856 000 kr.,

18. att riksdagen avslår regeringens förslag att till Regionala skådebanor anvisa 25 grundbelopp,

19. att riksdagen beslutar att öka anslagen till de regionala teater-, dans- och musikinstitutionerna med vardera 400 000 kr.,

20. att riksdagen till Bidrag till regionala och lokala teater-, dans- och musikinstitutioner för budgetåret 1990/91 anvisar ett förslagsanslag av 319 369 000 kr.,

21. att riksdagen hos regeringen begär en plan för omläggning av de fria teatergruppernas grundfinansiering,

22. att riksdagen till Bidrag till Musikaliska akademien för budgetåret 1990/91 anvisar ett anslag av 3 070 000 kr.,

23. att riksdagen avslår regeringens förslag att skapa en för hela landet gemensam bokdepå i Umeå,

24. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om statens konstråds finansiering av konstinköp,

25. att riksdagen till Utställning av nutida svensk konst i utlandet för budgetåret 1990/91 anvisar ett reservationsanslag av 1 953 000 kr.,

26. att riksdagen beslutar att öka anslaget för vård av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse med 3 000 000 kr.,

27. att riksdagen beslutar att öka anslaget för vård av kulturlandskap och fornlämningar med 2 000 000 kr.,

28. att riksdagen beslutar att öka anslaget för insatser mot luftförorenings- och försurningsskador med 2 000 000 kr.,

29. att riksdagen till Kulturmiljövård för budgetåret 1990/91 anvisar ett reservationsanslag av 83 415 000 kr.,

30. att riksdagen beslutar att anslaget för inköp av konst till statens konstmuseer ökas med 4 milj. kr. i förhållande till regeringens förslag,

31. att riksdagen beslutar att för utveckling av centralmuseernas verksamhet anvisa 12 milj. kr. utöver regeringens förslag,

32. att riksdagen beslutar att anslagsposten på 22 milj. kr. för utveckling av centralmuseernas verksamhet fördelas i enlighet med vad i motionen anförts,

33. att riksdagen till Centrala museer: Vissa kostnader för utställningar och samlingar m.m. för budgetåret 1990/91 anvisar ett reservationsanslag av 50 119 000 kr.,

34. att riksdagen avslår regeringens förslag om bidrag till stiftelsen Arbetets museum samt beslutar att till Bidrag till vissa museer för budgetåret 1990/91 anvisa ett anslag av 15 757 000 kr.,

35. att riksdagen till Riksutställningar för budgetåret 1990/91 anvisar ett reservationsanslag av 20 833 000 kr.,

36. att riksdagen avslår regeringens förslag om stöd till lokalt arbete med video samt beslutar att till Filmstöd för budgetåret 1990/91 anvisa ett reservationsanslag av 51 239 000 kr.,

37. att riksdagen till Stöd till fonogram och musikalier för budgetåret 1990/91 anvisar ett reservationsanslag av 13 566 000 kr.,

Mot. 1989/90
Kr290

38. att riksdagen till Litteraturstöd för budgetåret 1990/91 anvisar ett reservationsanslag av 32 215 000 kr.,

39. att riksdagen avslår regeringens förslag att anvisa medel till Stöd till lokal programverksamhet,

40. att riksdagen till Närradionämnden för budgetåret 1990/91 anvisar ett förslagsanslag på 3 632 000 kr.,

41. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om avgiften per sändningstimme.

Stockholm den 25 januari 1990

Ingrid Sundberg (m)

Lars Ahlmark (m)

Lars Ahlström (m)

Göran Åstrand (m)

Elisabeth Fleetwood (m)

Karin Falkmer (m)